

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Legislativní rámec dobrovolnické služby

Mgr. Radek Jiránek
Ministerstvo vnitra ČR

Legislativní rámec

zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (zákon o dobrovolnické službě)

zákon o dobrovolnické službě

- Výsledek práce expertní skupiny v rámci Mezinárodního roku dobrovolníků vyhlášeného OSN v roce 2001.
- Zákon byl přijat v dubnu 2002 a nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2003.
- Gesce za aplikaci zákona byla přidělena MV ČR.

Účel zákona

- Účelem není upravit všechny existující formy dobrovolnické činnosti.
- **Vztahuje se pouze na organizace, které obdržely akreditaci MV (nestání neziskové organizace) + na organizace, které využívají „akreditované“ dobrovolníky.**
- Vymezuje podmínky, za kterých je stát ochoten podporovat dobrovolnickou službu.
- Zavádí do českého právního řádu zcela nové pojmy: dobrovolník, dobrovolnická služba, vysílající organizace, přijímající organizace.

Podstatou zákona o dobrovolnické službě je

- Udělování akreditací a dotací
- Profesionalizace poskytované dobrovolnické služby (výběr, příprava, supervize, kontrola)
- Nastavení jasných, srozumitelných, právně podložených a vymahatelných pravidel
- Zajištění bezpečí a ochrany pro dobrovolníky i jejich klienty (pojištění)
- Poskytnutí jistoty (záruky kvality) i pro další subjekty a související zákony (např. zákon č. 106/2006 Sb., o sociálních službách)

Pojmy

- **dobrovolník** - vykonává ve svém volném čase, bez nároku na odměnu a svobodně dobrovolnickou činnost organizovanou podle zákona.
 - osoba starší 15 let v ČR
 - osoba starší 18 let v zahraničí
- **dobrovolnická služba** - může být krátkodobá nebo dlouhodobá. Dlouhodobá je vykonávána po dobu delší než 3 měsíce bez ohledu na počet hodin v kalendářním týdnu

Oblast využití Dobrovolnické služby

- Pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně nebo mentálně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti a mládež v jejich volném čase.

Subjekty zákona

- **vysílající organizace** - je právnická osoba se sídlem v České republice, která dobrovolníky **vybírá, eviduje, připravuje** pro výkon dobrovolnické služby a **uzavírá s nimi smlouvy** o výkonu dobrovolnické služby za předpokladu, že je držitelem akreditace MV = **NNO**
- **přijímající organizace** - je právnická nebo fyzická osoba, pro jejíž potřebu je dobrovolnická služba vykonávána

Právní vztah

- **smlouvy** – mezi vysílající organizací a dobrovolníky o výkonu dobrovolnické služby. V případě krátkodobé dobrovolnické služby mohou být smlouvy i ústní. Smlouvy upravují vzájemné vztahy vysílající organizace a dobrovolníka.
- **smlouvy** – mezi vysílající organizací a přijímající organizací = jsou vždy pouze písemné a upravují podmínky činnosti dobrovolníků v přijímajících organizacích a vztahy mezi vysílající a přijímající organizací.

Obsah smluv s dobrovolníky

- Ujednání o účasti na předvstupní přípravě, informování dobrovolníka o možných rizicích, která by mohla ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka,
- Podle povahy dobrovolnické služby:
 - předložení výpisu z evidence Rejstříku trestů
 - předložení potvrzení o zdravotním stavu dobrovolníka
 - předložení potvrzení o seznámení dobrovolníka s prevencí infekčních nemocí
- Místo, předmět a dobu výkonu dobrovolnické služby.
- Způsob stravování a ubytování dobrovolníka.
- Poskytnutí pracovních prostředků a osobních ochranných pracovních prostředků.
- Rozsah pracovní doby, doby odpočinku, důvody, za kterých lze výkon dobrovolnické služby předčasně ukončit.

Obsah smluv mezi vysílající organizací a přijímající organizací

- podmínky výkonu dobrovolnické služby, předmět a dobu výkonu dobrovolnické služby
- způsob ubytování a stravování dobrovolníků, jejich vybavení pracovními prostředky a osobními ochrannými pracovními prostředky,
- způsob ověřování průběhu dobrovolnické služby vysílající organizací za účelem kontroly dodržování smlouvy a hodnocení práce dobrovolníků
- povinnost přijímající organizace informovat vysílající organizaci o rizicích, která mohou ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka, vzniklých v průběhu výkonu dobrovolnické služby, a přijmout neprodleně opatření, která tato rizika vyloučí, a v případě neodstranitelných rizik omezí.

Pojištění

- Dobrovolník je vysílající organizací pojištěn proti škodám na zdraví i na majetku, které vzniknou jemu osobně
- Dobrovolník je vysílající pojištěn proti škodám na zdraví a na majetku, které by mohl neúmyslně způsobit dalším osobám
- Dobrovolníkovi může být hrazeno důchodové pojištění stanovené z minimálního vyměřovacího základu a může mu být státem hrazeno pojistné veřejného zdravotního pojištění po dobu výkonu dobrovolnické služby pokud jeho činnost přesáhne v průměru 20 hodin v kalendářním týdnu

Omezení

- je-li dobrovolník v pracovně právním vztahu, služebním poměru, členském poměru nebo je-li žákem nebo studentem, **musí** vykonávat dobrovolnickou službu mimo tyto své povinnosti
- dobrovolník **nemůže** vykonávat dobrovolnictví v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti

Akreditace

- Uděluje se na období **3 let**. Akreditaci nelze prodloužit, je nutno o ni znovu požádat.
- Žadatel může být pouze NNO (o.s., o.p.s., církve a právnické osoby církví)
- Akreditaci uděluje MV na základě návrhu akreditační komise (9 členů).
- Na proces udělení akreditace je vztažen správní řád = je završen vydáním Rozhodnutí.
- Termín podání žádosti není stanoven. Žádosti se přijímají celoročně.
- MV max. do 60 dnů rozhodne o žádosti.
- MV kontroluje dodržování zákona, postupuje dle zákona o státní kontrole – při porušení může odebrat akreditaci.

Dotace

- Držitel akreditace může požádat o dotaci. Dotace je udělována na 1 kalendářní rok.
- Žádosti přijímá MV na podzim roku (např. 2010), který předchází roku na který je dotace požadována (tj. 2011).
- Jedná se o státní účelovou dotaci na neinvestiční výdaje (dotace je max. 70% celkových výdajů).
- MV rozdělovalo ročně částku 15 mil. Kč. V současnosti je to 10 mil. Kč.
- MV vykonává předběžnou a průběžnou veřejnoprávní kontrolu využití dotace, postupuje dle zákonů o státní a finanční kontrole.

Hlavní znaky zákona

- **TRANSPARENTNOST** = akreditace – komise – veřejný seznam na www.mvcr.cz (*služby pro veřejnost / dobrovolnická služba*)
- **SMLUVNÍ VZTAH** = dobrovolník + vysílající + přijímající organizace
- **KVALITA** = výběr, příprava, výcvik, supervize, vedení, vybavení dobrovolníka.
- **JISTOTA** = odpovědnostní, zdravotní a důchodové pojištění, očkování.
- **GARANCE** = udělování akreditace MV, kontroly, dlouholeté zkušenosti.

Přínosy dobrovolnické služby

- Dobrovolník = je užitečný; vnitřní obohacení; nové profesní dovednosti.
- Přijímající organizace = nová kvalita v péči o klienty (nová služba); doplnění řádných zaměstnanců; zpětná vazba o fungování organizace – občanský rozměr.
- Klient = získá neformální kontakty (společník, kamarád); zvýšení komfortu poskytovaných služeb; lépe hodnotí proces spolupráce s organizací; zkrátí se doba přijímání služby.
- Management = získá externího partnera v podobě akreditované NNO a modeluje využití dobrovolnické služby ve své organizaci.

Problémové místo zákona

- **Problémové místo zákona = § 8, odst. 2**
- **Citace** „ vysílající organizace nesmí uzavřít smlouvu s přijímající organizací, jejímž předmětem činnosti je podnikání anebo na výkon takové dobrovolnické služby, jejímž účelem by bylo nahradit činnosti vykonávané jinak u přijímající organizace osobami v pracovněprávním vztahu, služebním nebo členském poměru, anebo zajišťované pro přijímající organizaci jinými osobami v rámci jejich podnikání“.
- **Důsledek – nelze udělit akreditaci vysílajícím organizacím, které plánují posílat dobrovolníky do subjektů s právní formou v podobě s.r.o. nebo a.s. (typicky nemocnice, stacionáře ...).**

Řešení problému

- MV připravuje novelu zákona o dobrovolnické službě
- Součástí novely bude **umožnit výkon dobrovolnické služby i v rámci organizací, které mají právní formu a.s. nebo s.r.o., ale jejich činnost je vykonávána ve veřejném zájmu.**

Hmotná nouze x dobrovolnická služba

- **zákon č. 111/2006 Sb.**, o pomoci v hmotné nouzi
Dobrovolnická služba = více než 20 hod./měsíc
umožní osobám ve stavu hmotné nouze zvýšení
příspěvku na živobytí („... **zvýšení příjmu vlastní
prací je dobrovolnická služba /DS/ a veřejná
služba /VS/ ...**“)
- Povinnost zajišťovat veřejnou službu mají obce -
zbavují se odpovědnosti a delegují ji na NNO
držitele akreditace podle zákona o dobrovolnické
službě (**zákon č. 198/2002 Sb.**)

Rozpory výkonu dobrovolnické služby nezaměstnaných za účelem zvýšení dávek v hmotné nouzi se zákonem o dobrovolnické službě

- § 1 DS bez nároku na odměnu
- § 2 za dobrovolnickou službu se nepovažuje činnost týkající se uspokojování osobních zájmů
- § 3 Dobrovolník se svobodně rozhodne
- § 5 Dobrovolníkovi nenáleží odměna.

Argumenty proti využití dobrovolnické služby ke zvýšení příspěvku na živobytí

- **Dobrovolníci nahrazují činnosti zajišťované jinými osobami** – dle údajů MPSV je 95 % výkonu VS zaměřeno na udržování čistoty ulic a veřejných prostranství
- **Nadbytečnost institutu DS** = dle údajů MPSV cca 8% dlouhodobě nezaměstnaných vykonává DS a cca 92 VS.

Výkon dobrovolnické služby osob jejichž jediným motivem je zvýšení dávek v hmotné nouzi vede k:

- Devalvaci dobrovolnictví
- Nátlaku ze strany samospráv a osob v hmotné nouzi na organizace s udělenou akreditací
- Rozdílnému přístupu k dobrovolníkům a k „hodinářům“ uvnitř organizace
- Záměně dobrovolnické služby a veřejné služby

Návrh řešení

- **Obce samy organizují veřejnou službu** = možná pomoc úřadů práce a využití platby pro koordinátora VS v rámci veřejně prospěšných prací (viz. § 112 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti).
- **Obce uzavírají smlouvy o organizování VS s externím subjektem**, kterým může být i nezisková organizace s akreditovaným projektem = jasné oddělení DS x VS.
- Novela zákona o hmotné nouzi a **vypuštění dobrovolnické služby**.
- **Diferenciace ve výkonu VS** – odbornější činnosti využívající vzdělání a pracovní zkušenosti nezaměstnaných

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Mgr. Radek Jiránek

*vedoucí oddělení preventivních programů
a dobrovolnické služby*

**Ministerstvo vnitra
odbor prevence kriminality
Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7
tel.: + 420 974 833 797
e-mail: jiranek@mvcz.cz
www.mvcz.cz**